

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
(kopia: ku.md@regeringskansliet.se)

Södertörns högskolas remissvar gällande "Ett hållbart mediestöd för hela landet" (Ds 2022:14)

Presstödet infördes i början av 1970-talet och finns kvar i princip oförändrat under namnet driftstöd. Sedan dess har medielandskapet förändrats i grunden, och enligt utredningen är det tydligt att hela mediestödet med dess olika former måste ses över utifrån dagens digitala medielandskap. Södertörns högskola ser positivt på utredningens ambition att anpassa press- och mediestödssystemen till det moderna medielandskapets digitalisering, plattformisering och dataifiering. Vi ställer oss bakom utredningens förslag om ett teknikneutralt och långsiktigt mediestöd, med syfte att stärka demokratin, genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende lokal och regional nyhetsförmedling av hög kvalitet i hela landet.

Utredningen föreslår att antalet stödformer minskas för att förenkla både för mediefirmorna och staten. Mediestödet ska enligt förslaget koncentreras till ett redaktionsstöd för att stödja produktion av journalistik. Det ska också finnas ett utökat redaktionsstöd för lokal journalistik i svagt bevakade områden. Södertörns högskola anser att det är viktigt att detta utökade stöd definieras separat, så att det inte försvinner i en stor gemensam pott.

SH stödjer ambitionen att det ska finnas åtminstone en lokal nyhetsaktör i varje kommun med tillräcklig ekonomisk bärkraft, och ambitionen att stärka den lokala och regionala förankringen och mångfalden också inom glesbygd och svagt bevakade områden. Det framstår som en fruktbar modell att införa ett allmänt och ett utökat redaktionsstöd, baserat på årsarbetskrafter och de faktiska lönekostnaderna för personal som arbetar specifikt med journalistiska arbetsuppgifter. Eftersom många lokala tidningar och sajter har en stor andel innehåll som produceras av lokala skribenter som inte är anställda på mediefirmorna, anser vi att det vore bra om även arvoden och kostnader för inköpt material kunde räknas in i underlaget för redaktionsstöd.

Det är, som utredningen framhåller, viktigt att minska antalet "vita fläckar" och vi stödjer förslaget om att integrera denna aspekt i det utökade redaktionsstödet, för att stärka bevakningen av svagt bevakade geografiska områden och för insatser som inkluderar redaktionellt innehåll på några av de nationella minoritetsspråken. Ambitionen att minska antalet stödformer, bland annat genom att lyfta bort det tidigare innovations- och utvecklingsstödet och att förenkla ansökningsförfarandet, är bra, och högskolan stödjer tanken på ett övergångssystem mellan de tidigare och nya stödformerna.

Vidare stödjer vi utredningens förslag om att ansökningar om mediestöd hanteras av en särskild mediestödsnämnd inom ramen för Myndigheten för press, radio och TV (MPRT) och vi är i grunden positiva till demokrativillkoret så som det presenteras, exempelvis på sid 154 i utredningen, även om vi menar att det i och med detta villkor följer utmaningar som gäller tillämpningen vid bedömningar av ansökningar om mediestöd. Det är bra att utredningen lyfter fram vikten av egenproducerat material snarare än byråproducerat, eller syndikerat material, och det är viktigt att MPRT och mediestödsnämnden bevakar denna intention och motverkar koncentration och standardisering genom plattformisering och syndikering av innehåll med lokal karaktär (jfr utvecklingen av reklamradio).

Det är med andra ord viktigt att ramverket för och tillämpningen av mediestödet förhåller sig aktivt till den ökande komplexiteten i den samtida medieekologin, och att den föreslagna mediestödsnämnden vid MPRT inkluderar expertis, forskningskompetens med fokus både på journalistik och på plattformsekonomi, digitala nätverksmedier och datafiering.

I utredningen föreslås att redaktionsstödet ska kunna sökas av medieföretag som uppfyller ett antal grundkrav, bland annat till medieföretag "i behov av stöd". Utredningen vill inte definiera detta närmare, till exempel om medieföretag som delar ut vinster till sina ägare också ska kunna ta emot redaktionsstöd. Detta bör klargöras och det rimliga är att det görs en tydlig koppling till hur eventuella vinster i medieföretaget används.

Ett grundkrav i utredningen är att medieföretaget ska ha en redaktion med anställda omfattande minst två årsarbetskrafter. Många mindre lokala medier förlitar sig till stor del på arvoderade skribenter, alltså inte anställda utan frilansare av olika slag. Vi anser därför att det rimliga vore att de sammanlagda kostnaderna för anställda och för inköpt material ska uppgå till minimisumman som anges av utredningen.

Ett annat grundkrav i utredningen är att mediestöd ska ges till allmänna nyhetsmedier, det vill säga medier som har till sin primära uppgift att bedriva nyhetsförmedling av betydelse för demokratin samt har ett redaktionellt innehåll som består av regelbunden och allsidig nyhetsrapportering med ett brett utbud av ämnen och perspektiv, och granskning av grundläggande skeenden för demokratin. Mottagarna av mediestöd får inte vara en del av public service. Vidare står det klart uttalat i utredningen att mediestöd bland annat ska

lämnas till medier som har en publicistisk verksamhet som inte står i strid med grunderna för det demokratiska styrelseskicket samt respekten för alla människors lika värde och den enskilda människans frihet, integritet och värdighet. Högskolan stödjer denna skrivning, men anser att den bör klargöras ytterligare i kommande förordningar.

Södertörns högskola är vidare positiv till utredningens intentioner och huvudsakliga målsättningar men har frågor gällande några av de begrepp förslaget byggs kring, och hur dessa kan definieras och förstås vid bedömningar av mediestöd, givet den nya digitala medieekologin. Ett sådant begrepp är "innehåll" och frågan om bedömningar av vad som utgör "väsentlig del av innehållet" via plattformsmidier som präglas av multimodalitet, uppdateringar och kommunikation med och mellan användare.

Frågor kan i detta sammanhang också uppstå gällande begrepp som: nyhetsmedium, kvalitet, god journalistik. En annan fråga är vad som menas med "hög regelbundenhet" eller originalmaterial, när det handlar om sammankopplande plattformsstrukturer, med automatiserade uppdaterings- och användarfunktioner. Frågor kan också ställas kring värderingen av användningen av nyhetstjänster: hur bedöms exempelvis "god användarförankring inom bevakningsområdet"? Ytterligare en fråga som utredningen inte går djupare in på är hur visuellt och annat icke textburet material ska beaktas och värderas i relation till de mål som sätts upp kring lokal förankring, demokrati, kvalitet.

Inom ramen för den digitala medieekologin kan även begreppet räckvidd och hur detta mäts bli något av en utmaning eftersom det kan mätas också i termer av klick, visningar, delningar, omnämnande osv. Forskning visar att också begreppet "nyhet" blir alltmer komplext i det digitala landskapet, särskilt i relation till hur unga ser på detta, och hur de använder sociala medier som nyhetskälla och spridningsform. Dessa och andra begreppsliga utmaningar som föranleds av snabb teknologisk förändring indikerar återigen vikten av en genomtänkt operationalisering av ramverket när bedömningar görs av ansökningar, liksom vikten av en väl genomtänkt sammansättning kompetenser i den föreslagna mediestödsnämnden vid MPRT.

Ett tillägg är att fokus i utredningen ligger på medier som står för en regelbunden och allsidig nyhetsbevakning medan frågan om "nischtidningar" hänvisas vidare. Vi vill betona att nischmedier med kritisk och granskande framtoning fyller viktiga demokratiska funktioner och att det kan vara angeläget att stödja nischpublikationer som arbetar profilerat, på demokratisk grund, med samhällskritisk och granskande journalistik. Inte minst med tanke på att utredningen här skriver bort denna dimension (s. 149) i sitt förslag till nytt mediestöd.

Utredningen föreslår vidare att besluten om mediestöd frikopplas från det politiska systemet, ett förslag som ligger i linje med den tidigare medieutredningen. Aktiva politiker ska inte få

sitta i den beslutande mediestödsnämnden, något som kommer att minska risken för att besluten betraktas som "politiska". Detta är bra och ökar legitimiteten i systemet.

Utredningen föreslår att mediestöd till tidskrifter utreds närmare i en egen utredning, och att ett eventuellt sådant stöd hanteras separat från mediestödet som är inriktat på det dagliga nyhetsflödet. Högskolan stödjer detta.

Den del av utredningen som gjorts av finansdepartementet säger nej till förslagen om nollmoms för allmänna nyhetstidningar. Ett sådant förslag skulle främst gynna de stora medierna och inte de medier som är i störst behov av stöd. Högskolan stödjer denna slutsats.

Som helhet innebär utredningens förslag om ett redaktionsstöd ett viktigt incitament för medieföretagen att satsa på journalister som producerar den journalistik som är så viktig för demokratin. Redaktionsstödet kan därmed bli en viktig del av mediepolitiken, särskilt för att stödja den lokala och regionala journalistik som är en grundval i hela det medieekologiska systemet, som utredningen påpekar.